

Llibres

L'illa del tresor de la mirada

RUSIÑOL, Santiago.

Des de les Illes.

Edició a cura

de Margarida Casacuberta.

Biblioteca Marian Aguiló. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

1999. 152 pàgines.

Aquest recull d'articles rusinyolians constitueix un bon antídoto contra el verí de tots aquells il·lusos mal informats o malintencionats que afirmen que la literatura catalana de la frontera dels segles XIX i XX és carrinclona, avorrida i allunyada de qüestions universals. També es podria dir que *Des de les Illes* és una glopada d'aigua fresca per a aquells que tinguin la boca seca de qui es planteja assentir a les afirmacions dels il·lusos anomenats abans.

El fet és que gràcies a aquesta edició a cura de la brillant reil·luminadora de Rusiñol, la professora de la UdG Margarida Casacuberta, podem tenir a les mans un cos d'articles bategant de la vitalitat, la frescor i el mestratge amb els quals tanques contraportades defineixen les creacions d'empelts d'escriptors suposadament cosmopolites. A aquests, com a tots nosaltres, Rusiñol els pot ensenyar com sap aconseguir un enfocament de la realitat distanciat i suggerent, en definitiva com sap impregnar els seus articles de mirada d'artista i possibilitar uns textos, pen-

sats a partir de Balears i de la idea d'insularitat, enormement atractius moltes dècades després de ser escrits. Val a dir que és gràcies a aquesta mirada tan ben trobada (¿cal recordar que de la consecució d'un punt de vista propi en depèn la vàlua d'un escriptor?) que les pàgines d'aquesta edició se'ns mostren tan ben cohesionades. Tanmateix, els primers articles recollits van aparèixer el 1893, i el darrer el 1920 (entremig hi ha proses dels anys 1901-1904, 1908-1909, 1912-1914 i 1919). Està clar que el transcurs d'aquests anys afectà —a més de la tria de la llengua, que oscil·la segons el diari pel qual escrivia— la mirada de l'autor: per exemple, la seva estima per les Balears es fa més franca a mesura que avança el recull, i els brins de sarcasme es fan més palesos en els darrers articles. En cap cas, però, la mirada de Rusiñol perd la finor i la subtilesa de la literatura que ens pot ensenyar lliçons com la que descobreix que l'illa més preuada, aquella on no habiten les presses i altres mals de la modernor, no és a l'atles sinó a la geografia interna. Per acabar, si m'ho permeten, els recomanaré la lectura de l'entrevista a Gabriel Alomar, aleshores candidat a les Corts hispàniques: en època de ressaca electoral es posa d'allò més bé.

Josep Agustí

Parlar bé el català al segle XV

BADIA I MARGARIT, Antoni M.

Les Regles de esquivar vocables i «la qüestió de la llengua».

Biblioteca Filològica XXXVIII.

Institut d'Estudis Catalans.

Barcelona, 1999. 510 pàgines.

Fa 50 anys el professor Badia i Margarit editava per primera vegada les *Regles de esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*, un compendi de normes per parlar bé el català copiades en un manuscrit de l'humanista català Pere Miquel Carbonell que es conserva a l'Arxiu Capítular de Girona.

El text, escrit a final del segle XV, és la primera normativa sobre la llengua catalana. El professor Badia ha reprès ara l'estudi del text, del qual afirma: «És el tema que he estimat més a la vida. L'he tingut durant cinquanta anys al cap i al cor». Efectivament, després de tants anys, a la fi n'ha publicat el que podríem

anomenar l'edició i l'estudi definitius, d'una consistència i d'una vehemència evidents, fruit de l'apassionament de l'autor per aquest tema.

L'edició és doble: d'una banda es publica una edició facsimil de l'obra, i de l'altra una de crítica i profusament anotada.

L'estudi sobre l'obra, el seu autor i l'entorn cultural en què fou escrita és minuciós i detallat. Badia hi aporta novetats importants respecte de les tesis que havien estat admeses fins als nostres dies. Així, defensa la unitat de les dues parts de les *Regles*, l'autoria única de Pere Miquel Carbonell enfront de les del valencià Bernat Fenollar i del barceloní Jeroni Pau, admeses fins ara per a la primera i per a la segona part respectivament. A més, situa la data de redacció de les *Regles* en l'any 1492 i atribueix a Fenollar i Pau el paper de «referent d'autoritats». Per a cadascuna de les tesis defensades en el treball Badia adueix arguments convincents, que analitza en profunditat fins a exhaurir-ne totes les possibilitats. Al mateix temps el treball fa un repàs de l'univers cultural que retraten les *Regles*, és a dir, ofereix una panoràmica de l'humanisme al domini lingüístic català del darrer quart del segle XV.

L'obra, voluminosa, seria mereixedora de molts adjectius, però probablement els que més li escauen